

Utbildningsmöjligheter i Sverige i hälso- och sjukvårdsadministration

Sixten S R Haraldson

Den enorma ökningen av sjukvårdskostnader har framtingat ett tilltagande intresse för hälso- och sjukvårdsadministration. Eftersom detta område tidigare ägnats obetydligt intresse i den högre utbildningen krävs nu insatser för speciell utbildning och vidareutbildning.

I följande artikel redovisas en översikt över utbildningen och forskningen inom hälso- och sjukvårdsadministration i dag i Sverige med vissa jämförelser med andra främst i Norden.

Med dr Sixten S R Haraldson var tidigare föreståndare för Nordiska hälsovårdshögskolan i Göteborg.

"Är det oetiskt att tala om pengar då det gäller vård av sjuka människor eller är det oetiskt att använda pengarna på fel sätt?"
(fritt efter Waaler)

INLEDNING

Begreppet "administration" kan ges ett mycket varierande och omfångsrikt innehåll, men kan förslagsvis definieras som "rationell förvaltning och lönsamt utnyttjande av resurser och know-how". Administration har också kort och gott sagts vara "to get things going". Det är inte nog med kunnan- de och andra resurser, vi måste känna bruksanvis- ningen.

Det väsentliga innehållet i administration inom

området hälso- och sjukvård kan inordnas under rubrikerna: planering, organisation, personalfrågor och kommunikation, samt "health economics".

Den enorma ökningen av sjukvårdskostnader i de flesta i-länder under fra sista årtiondet har fram- tvingat ett tilltagande intresse för hälso- och sjuk- vårdsadministration (HSA) bland berörda personal- grupper. Ingen hälso- och sjukvårdspersonal eller politiker kan idag stå utanför prioriteringsdebatten i sjukvården, avstå från att tillämpa ett visst lönsam- hetstänkande. Eftersom dessa viktiga ting ägnats obetydligt intresse i exv läkarutbildningen, krävs nu av en snabbt ökande grupp av läkare, sjuksköter- skor etc speciell utbildning och vidareutbildning i HSA.

Detta fack är utpräglat "multidisciplinärt" och kräver professionell koordination mellan sjukvårds- personal, ekonomer och administratörer mfl.

Utbildning i allmän administrationslära förekom- mer på gymnasieskolans ekonomiska linje, vid uni- versitet och handelshögskolor, samt ges i vissa kur- ser av bildningsförbund, större företag och korre- spondensinstitut.

UNIVERSITETSKURSER

På senare år har tillkommit möjlighet till grundut- bildning i HSA vid universitet. Dessa kurser har

.....
Administration har kort och gott sagts vara
"to get things going".
.....

.....
På senare år har tillkommit möjlighet till grundutbildning i hälso- och sjukvårdsadministration vid universitetet.
.....

planerats i samarbete mellan universitetsinstanser och landstingsförbundet och sedan 1974 erbjudits vid universiteten i Lund, Göteborg, Stockholm, Uppsala, Umeå, Linköping samt högskolorna i Växjö, Örebro och Karlstad.

Det gäller två kurstyper i HSA, en grundläggande kurs (A) och en fortsättningskurs (B), som vardera omfattar 20 timmars undervisning, och vardera ger 20 examenspoäng. Undervisningen består av föreläsningar, gruppundervisning, seminarier och exkursioner.

Kursen, som är yrkesinriktad, tar sikte på att tillgodose utbildningsbehovet för administrativa uppgifter inom hälso- och sjukvårdssektorn och att efter hand visa på behovet av koppling mellan teori och empirik.

Kursen vänder sig till såväl redan yrkesverkssamma personer inom eller utom hälso- och sjukvårdssektorn, med eller utan medicinsk grundutbildning, som universitetsstuderande framför allt inom den filosofiska fakulteten med samhällsvetenskaplig inriktning. Några formella krav på förkunskaper är ej uppställda, men viss praktik före kursen anses önskvärd.

Målet för grundkursen (A) är att ge grundläggande kunskap om förvaltningsorganisationen, speciellt inom hälso- och sjukvården, sjukvårdsekonomi, viss medicinsk orientering, samt praktiska tillämpningar inom berörda områden.

De sex avsnitten av denna kurs behandlar:

1. Arbetsformer i offentlig förvaltning, ex fackliga organisationer, avtal och lönesystem
2. Förvaltningsteknik med övningar i berednings-, föredragnings- och sammanträdesteknik
3. Medicinsk orientering, sjukdomspanoramat, behandlingsmetoder, allmän medicinsk terminologi, medicinsk etik, sekretessbestämmelser
4. Elementär redovisning, statistisk metodik med övningar i grafisk framställning

5. Lagar och författningar, hälso- och sjukvårdens organisation, regionsindelning, öppen och sluten vård, katastrofberedskap m m
6. Sjukvårdsekonomi, redovisning, kontoplaner, ekonomisystem.

A-kursen har på de flesta kursorterna givits som såväl deltidskurs på kvällstid ("halvfart") som i form av heltidskurs på dagtid ("helfart"), i ena fallet sträckande sig över tio månader, i andra fallet över en termin.

Fortsättningskursen (B) vänder sig till dem som redan gått A-kurs eller har motsvarande kunskaper samt praktisk erfarenhet i HSA. Kursen avser att ge kunskap i sjukvårdsplaneringens metoder, identifikation och lösning av sjukvårdsekonomiska problem samt grundläggande kunskaper i arbetssociologi och personaladministration.

Kursen består av fyra avsnitt:

1. Sjukvårdsplanering
2. Sjukvårdsekonomi
3. Arbetssociologi och personaladministration
4. Specialisering och självständiga arbetsuppgifter att redovisa.

Med något enstaka undantag är all kurslitteratur på svenska och omfattar totalt omkring 5 500 sidor, varav för A-kursen 3 000 och för B-kursen 2 500 sidor.

Skriftlig och individuell tentamen, eller gruppvis examination, avslutar varje avsnitt i såväl A- som B-kurser.

En påbyggnadskurs (C) erbjuds sedan ht 1977 i Linköping, Uppsala och Örebro. Kursen ger 20 poäng och ligger på 3-betygsnivån. I analogi med möjligheterna inom exv företagsekonomi har diskuterats möjligheten att göra denna kurs forskningsförberedande.

C-kurser ges från vårterminen 1978 också i Stockholm och Göteborg, och från höstterminen 1978 på några andra orter. Kursen har följande syften inom området HSA:

- att ge kvalificerad och allsidig samhällsvetenskaplig kompetens för utredningsarbete
- att ge kompetens för forskarutbildning med samhällsvetenskaplig inriktning
- att ge fördjupad insikt i organisationsutveckling.

Kursen sönderfaller i tre delar, som behandlar:

- teoribildning och problemanalys, med tillämpning inom HSA
- samhällsvetenskaplig metodik för problemlösning, med tillämpning inom HSA
- projektarbete med utarbetande och prestation av uppsats.

Dessutom anordnas en serie seminarier med kvalificerade, inbjudna föreläsare.

För antagande till C-kurs krävs godkända A- och B-kurser eller kompetens, som bedöms likvärdig. Minst hälften av platsantalet reserveras för dem som gått A- och B-kurserna.

A- och B-kurser har genomförts på alla de tio ställen, som från början var intresserade, och dessutom har vissa studieförbund anordnat utbildningen som universitetscirkel. Kurserna är mycket efterökta och antalet sökande är ungefär tre gånger större än antalet platser. Pga värderingen av yrkespraktik var kursdeltagarnas genomsnittsålder i början relativt hög men har successivt sjunkit och ligger nu omkring 35 år. 95 % är i åldern över 26 år, (28 % över 40 år) och 5 % under 26 år.

Vanligen genomgår samma personer A- och B-kurserna. I Göteborg går 60 varje år A-kurs och 50 går B-kurs. Totalt beräknas att alla ställen där dessa kurser erbjuds, har omkring 800 kursdeltagare per år (omkring 600 individer).

En stor grupp av kursdeltagarna har utgjorts av sjuksköterskor. De två kurserna utgör kompetenskrav för klinikföreståndar- resp klinikadministrationsbefattning. Många sjukgymnaster och ett fåtal läkare, tandläkare och socionomer har också genomgått kurserna. Majoriteten av deltagarna har tillhört kategorin som fyller intagningskraven (gällande t o m vt 1977) att ha fyllt 25 år och ha över fem yrkesverksamma år. Sjuttiofem procent går kurserna med direkt avsikt att arbeta inom HSA. Många innehar redan sådan tjänst.

En stor grupp av kursdeltagarna i grundutbildningen i hälso- och sjukvårdsadministration har utgjorts av sjuksköterskor.

Administrationskursen vid Nordiska hälsovårdshögskolan vänder sig i princip ej till någon bestämd profession utan till dem som för sitt arbete har behov av vidareutveckling.

Nordiska hälsovårdshögskolan i Göteborg (NHV)

har sedan sin start (1953) haft portioner av HSA som inslag i alla förekommande kurser för läkare, sjuksköterskor, veterinärer, tandläkare, hälsovårdsinspektörer och miljövardstekniker. Sedan 1968 har dessutom funnits en årligen återkommande kurs i HSA avsedd för professionella administratörer samt sjuksköterskor och läkare med administrativa uppgifter. Tio sådana kurser har hållits, till att börja med en-månadskurser, men sedan 1970 två-månaderskurser, med ett relativt komprimerat program, 285 undervisningstimmar, i form av föreläsningar följda av diskussion, grupparbeten och seminarier.

Totalt har 244 personer genomgått NHV:s administrationskurs, varav omkring 60 från vardera Danmark, Finland, Sverige och Norge och fem från Island. Kursdeltagarna är i genomsnitt 40–45 år gamla och karakteriseras av lång praktisk administrativ erfarenhet. Hälften är rena yrkesadministratörer, utan medicinsk utbildning, en tredjedel är läkare – ofta klinikchefer – med administrativa uppgifter, och återstoden är sjuksköterskor verksamma inom administration och utbildning. På senare år har ett antal ämbetsläkare, vårdcentralchefer och distriktsöverläkare beretts plats på denna kurs. Antalet sökande är i genomsnitt tre gånger så högt som antalet platser vid kursen.

Principiellt vänder sig kursen ej till någon bestämd profession utan till dem som för sitt arbete har behov av denna vidareutveckling och vars erfarenhet och grundkunskaper gör det möjligt att tillgodöra sig utbildningen.

Utbildningen sker på de nordiska språken (utom finska) och till omkring tio procent på engelska, vid de regelbundet återkommande internationella inslagen, ofta erbjudna av WHO.

Kursdeltagarnas egna bidrag och egen aktivitet

De röda trådarna genom alla NHV-kurser är epidemiologisk metodik, kritiskt ekonomiskt lönsamhetstänkande och tvärvetenskaplig "approach".

utgör ett stort och viktigt inslag i kursen. Utbytet mellan erfarna administratörer från fem länder och ofta lika många professioner, garanterar värdefullt utbyte härvidlag. Jämförelser mellan system, metodik och resultat i de olika länderna är mycket fruktbara och rubbar ofta övertron på det egna landets förträfflighet, då det gäller lösningar av problem inom hälso- och sjukvårdens administration. Professionsblandningen befördrar "team-spirit" och utplånar på ett hälsosamt sätt barriärer mellan olika yrkesgrupper, mellan öppen och sluten vård etc.

Föreläsarna kommer i stor utsträckning från landsting, medicinförvaltningar, institutioner för samhällsvetenskap och ekonomi, och Spri, (Sjukvårdens och Socialvårdens Planerings- och Rationaliserings Institut), och representerar alla nordiska länder, samt ofta USA, UK eller WHO.

Till kursledare utses administratörer med stor praktisk erfarenhet samt undervisnings- och publikationsvana.

De röda trådarna genom alla NHV-kurser är epidemiologisk metodik, kritiskt ekonomiskt lönsamhetstänkande och tvärvetenskaplig "approach".

Ämnen som behandlas vid administrationskursen är:

- Mål, målstyrning och strategier i hälso- och sjukvård, organisatoriska frågor, olika sjukvårdsformer
- Vital- och morbiditetsstatistik
- Nationalekonomi, företagsekonomi, "health economics", budgetfrågor, "cost-benefit"-analyser
- Prioritering, planering, evaluering. Operationsanalys, effektivitetsmätning, "medical audit"
- Analys av vårdbehov, vårdtider, köproblematik. Gränsområden till socialvård
- Personalutbildning och -rekrytering, företagsdemokrati, sociologi, institutionslivets psykologi,

ledarskap, delegering

- Datainsamling, dokumentation, ADB-teknik, arkivering
- Lagstiftning, ansvarsfrågor, etik, kontakt med massmedia, läkemedelskontroll
- Byggnadstekniska frågor, säkerhetsfrågor, katastrofberedskap, transport och ambulansfrågor, sjukhushygien, utrustningsfrågor.

NHV har 1978 övertagits av Nordiska ministerrådet (Oslo) och en rad förändringar av verksamheten äger rum. Bl.a. tillkommer en högre administrationskurs på två månader, "fördjupad kurs i sjukvårdsplanering" som utgör en fortsättning på redan existerande administrationskurs. Den nya kursen skall inriktas på:

- Sjukhus- och sjukvårdsplanering
- Hälso- och sjukvårdsekonomi
- Budgetteknik, kostnads- och intäktsanalyser, samt
- Styrmetoder och uppföljningsteknik.

Till sin uppläggnings påminner denna kurs om högre administrationskurser som erbjuds vid Johns Hopkins och Harvard's skolor i USA.

Danmark har genom åren visat ett begränsat intresse för kurserna vid NHV men haft många deltagare vid administrationskurserna. Dansk Lægeförning har uttalat sig för grundutbildning i HSA i respektive hemmala land, medan den högre utbildningen bedöms kunna ske i NHV-regi. På lång sikt anser man dock att varje land för sig kan klara även denna utbildning. Emellertid går då en mycket väsentlig ingrediens förlorad – utbytet av erfarenheter mellan de olika länderna.

En annan nyhet, som tillkommer vid NHV är att den högre utbildningen av nordiska sjuksköterskor förläggs till högskolan, utbildning för vilken man hittills måst fara till USA. I en åtta månaders grundkurs för detta ändamål ingår en specialkurs i "vårdarbetets organisation och teknik", och sålunda ytterligare utbildning i HSA. En lektorstjänst för planering och genomförande av denna utbildning kommer att ledigförklaras 1978. Med detta utbud av NHV-utbildning kan exv sjukvårdsföreståndare gå 1–3 administrationskurser vid NHV. Vanligen förutsätts att dessa dessförinnan inhämtat A+B-kurser-

na vid universitet, eller administrativa kursen på SIHUS.

En professor i hälso- och sjukvårdsadministration vid NHV har ledigförklarats och dragit 25 sökande. Två andra professorer har samtidigt annonserats och till dessa har 23 sökande anmält sig. Samtliga tre tjänster har tillsatts 1978.

Landstingsförbundet

och de enskilda landstingen ordnar regelbundet kurser som behandlar HSA eller har inslag av detta ämne. Landstingsförbundet publicerar i bokform en förteckning över "externa kursgivare", som förbundet rekommenderar. Det gäller omkring 100 svenska kursgivare, med bl a socialstyrelsen som betydelsefull bidragsgivare, och kurser som mer eller mindre behandlar HSA. Deltagarna i dessa kurser kan påräkna ekonomiskt stöd av eget landsting.

Tillsammans med socialstyrelsen, läkarförbundet och Spri har Landstingsförbundet dessutom startat FAL, som står för fortbildning i administration för läkare. Bakgrunden är behovet av utökad och fördjupad fortbildning av fr a klinikchefer i administrativa frågor.

En projektgrupp för planering av dylika kurser bildades 1975 med målsättning att utveckla en modell för administrativ utbildning för klinikchefer och vårdcentralchefer, att utveckla instrument för sådan utbildning, samt att samordna administrativ utbildning av olika arrangörer. I november 1976 hölls introduktionsdagar och under våren 1977 de tre första internatkurserna om vardera en vecka, med huvudvikten lagd på planering, ekonomi, rationalisering, organisation, personal- och arbetsmiljöfrågor.

Landstingens "kontakt 3"-utbildningar är ett "resurspaket", som riktar sig speciellt till avdelningsföreståndare (för vårdavdelningar) men också utnyttjas av andra grupper.

.....
Tillsammans med socialstyrelsen, Läkarförbundet och SPRI har Landstingsförbundet startat FAL, fortbildning i administration för läkare.
.....

Institutionen för vårdlärarutbildning

År 1916 grundlades Svenska sjuksköterskeförbunds-institutet för högre utbildning av sjuksköterskor. Dess ursprungliga uppgift var att ge kompletterande utbildning åt sjuksköterskor i ledande befattningar såsom husmödrar vid landets sjukhus eller föreståndarinnor vid sjuksköterskeskolor.

Sedermera kunde man inom institutet erbjuda såväl administrativ utbildning som läraryt- bildning om vardera 2 terminer.

På 1950-talet omvandlades denna verksamhet till Statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor (SIHUS) som i Stockholm, Göteborg, Malmö och Umeå kunde erbjuda:

- läraryt- bildning (3 terminer)
- administrativ utbildning (förvaltningskurs, 2 terminer)
- utbildning av avdelningsföreståndare.

De två sistnämnda kurserna har upphört, men läraryt- bildningarna – som också har vissa inslag av administration – fortgår på ovannämnda platser samt i Örebro.

I SIHUS' administrationskurs ingick avsnitt om psykologi, allmän sociologi samt åtta veckors praktik. Denna utbildning har övertagits av universitetens ovan beskrivna A- och B-kurser, som bl a innehåller mera av sjukvårdsekonomi än den ursprungliga administrationskursen vid SIHUS gjorde. Dessa senare kurser, A plus B, utgör numera kompetenskrav för klinikföreståndare.

I samband med högskolereformen övergick SIHUS i Göteborg och Umeå den 1 juli 1977 i resp universitet som Institutionen för vårdläraryt- bildning. SIHUS i Stockholm och Malmö övergick i läraryt- högskolan på resp ort.

Denna övergång till universitet och högskola har medfört att såväl forskningsförberedande utbildning som 4-årig doktorandutbildning från 1977 erbjuds alla med sk medellång vårdutbildning.

I förlängningen av denna högre utbildning av sjuksköterskor finns på önskelistan en särskild vårdfakultet.

Nämnden för läkares vidareutbildning (NLV)

I tillägg till sina fr a kliniska kurser, som erbjudits sedan 1969, har NLV projekterat en kurs i medi-

cinsk administration, inriktad på kunskaper i sjukvårdsadministration och -ekonomi för läkare såväl vid som utanför sjukhus. Två försökskurser avhölls 1976 och kursen gick som ordinarie NLV-kurs i Sigtuna under fem dagar i oktober 1977. – Inslag av administration finns helt naturligt i en stor del av NLV's övriga kursutbud.

I NLV ingår som ledamöter företrädare för de olika intressenterna i läkares vidareutbildning, såsom socialstyrelsen, de medicinska fakulteterna, landstingsförbundet, kommunförbundet och läkarförbundet. NLV har lokala kommittéer i samtliga sjukvårdsregioner.

Kommunförbundet

anordnar årligen en informationsvecka som bl.a. behandlar HSA och vänder sig till hälsovårdsnämnder, deras ledamöter och personal. Omkring 25 personer deltar i varje kurs och har under kurstiden bibehållen lön.

Utbildningskedja i HSA

Inom en nära framtid erbjuds alltså följande utbildningskedja – interfolierad med diverse kortare refreshing – och specialkurser – inom området hälso- och sjukvårdsadministration i Sverige:

1. Efter viss initial praktik och eventuellt samhällsvetenskapliga studier:
Universitets – grundkurs (A) 200 timmar
Universitets – fortsättningskurs (B) 200 timmar
2. Efter ytterligare praktik inom HSA:
Nordiska hälsovårdshögskolans kurs i hälso- och sjukvårdsadministration, 2 månader
3. efter ev ytterligare praktik:
Nordiska hälsovårdshögskolans fördjupade kurs i sjukvårdsplanering, två månader
4. De båda NHV-kurserna i administration kan ev kompletteras med 2-månaders-kurserna i epidemiologi/biostatistik resp socialmedicin, som ingår i det teoretiska året (åtta månader) i en komplett public-health-utbildning
5. För avläggande av examen, närmast motsvarande "diploma" eller "master's degree in public health" (alternativt "community medicine"), skall ett individuellt vetenskapligt arbete utföras under ett praktiskt studieår

6. Detta vetenskapliga arbete torde sedan kunna vidareutvecklas – eller nytt ämne väljas – för gradualavhandling och avläggande av doktors-examen vid eget universitet, där en gång grundkurserna i HSA genomgåts.

Med detta framtidsperspektiv skulle cirkeln vara sluten och möjligheter till vidareutbildning i princip vara tillgänglig för alla intresserade på alla nivåer.

De tidigare nämnda NLV- resp FAL-kurserna, m.fl. tillkommer dessutom som bitar i en tänkbar kontinuerlig vidareutbildning. Likaså tillkommer universitetens C-kurser med viss forskningsinriktning.

Forskning

För att garantera hög kvalitet och standard i en sådan utbildningskedja samt för att göra tjänsterna vid utbildningsanstalterna attraktiva, måste emellertid forskning inom området HSA komma med i bilden.

Vid sammanträde 1975 med socialdepartementets sjukvårdsdelegation föreslogs (från Göteborgs sjukvårdsdirektion) inrättandet av en professur i hälso- och sjukvårdsadministration. Förslaget överlämnades till statssekreteraren i socialdepartementet för vidare åtgärd, men en befattning synes ligga några år fram i tiden.

För de ovannämnda C-kurserna vid universitetet har även diskuterats en utformning som doktorandkurser.

För att ge möjligheter till fortlöpande vetenskaplig forskning inom området HSA har NHV inrättat en professur i sjukvårdsadministration, som nämnts tidigare.

Svårigheten att i ett litet land som Sverige introducera en helt ny typ av professur är uppenbar. "Färdiga" professorsämnen för ett område som HSA finns inte och har inte haft anledning att finnas. Vad skulle en sådan specialinriktning av utbildning haft för målsättning, då det inte funnits sådan karriärmöjlighet tidigare. Sålunda saknas i stort sett den grupp av aspiranter – som finns i anglosaxiska länder, därför att man där länge haft denna karriärmöjlighet och att man dessutom framför allt i USA är mindre konservativ då det gäller krav på traditio-

Störst risk för kollision kommer förmodligen att finnas i en triangel bildad av universitetens C-kurs, NHV:s högre administreringskurs och vårdlärarinstitutionernas forskar/doktorand-utbildning.

nella akademiska meriter och formell gradualavhandling. En idealisk sökande till professur i HSA borde ha bakom sig en lång praktisk erfarenhet av HSA, utredningsuppdrag och planering m m på provinsnivå. Dessutom en viss akademisk utbildning och post graduate public health eller administrativ utbildning i USA, forskning och vetenskaplig produktion – gärna med praktisk inriktning, stor och bred –, föreläsningvana, erfarenhet av planering av utbildning och undervisning, u-landserfarenhet, och slutligen personliga egenskaper som organisationstalang, samarbets- och ledarförmåga.

Veterligen är denna "goda cigarr" för närvarande sällsynt i Norden, men det är att hoppas att den växer fram parallellt med utvecklingen av nya karriärmöjligheter inom området i HSA.

SAMARBETE MELLAN KURSGIVARE

I den relativt omfångsrika flora, som faktiskt redan existerar av kurser på olika nivåer och av en rad institutioner och kursgivare, föreligger givetvis en ansevärd risk för överlappning i utbildningen. Av naturliga skäl kommer kursprogrammen överallt att, stort sett, visa upp samma undervisningsämnen, såsom planering, sjukvårdsekonomi och personaladministration, men uppläggningsen blir specifik för varje nivå, liksom valet av föreläsare och handledare. Rekryteringen av kursdeltagare med kvantitativt och kvalitativt olika erfarenhet inom HSA, samt deras aktivitet under resp kurs kommer att sätta sin prägel på varje kurs.

Ändå är det angeläget att se till att alla dessa pusselbitar passar in i varandra vertikalt, så att utvecklingar undviks. Den ena institutionen bör veta vad den andra gör och vad en antagen kursdeltagare redan vet. Störst risk för kollision kommer förmod-

ligen att förefinnas i en triangel bildad av universitetens C-kurs, NHV:s högre administreringskurs och vårdlärarinstitutionernas forskar/doktorand-utbildning.

Det är därför angeläget att på ett tidigt stadium samarbete kommer igång för att klargöra de enskilda kursernas nivåer, målsättningar och innehåll. Man bör sträva efter att åstadkomma en väl koordinerad, logiskt uppbyggd och attraktiv följd av kurser och en planerad arbetsfördelning mellan kursgivare. NHV har här sin speciella inriktning och styrka som är betingad av dess nordiska samarbete.

Kontakter (NHV) i koordinerande syfte har redan tagits mellan några institutioner.

Det är troligt, och önskvärt, att lärarkrafter i viss utsträckning kan användas av flera institutioner, liksom att visst undervisningsmaterial kan ömsesidigt utbytas. Härigenom uppnås också att uppsplittningen av utbildningen på flera institutioner och platser motverkas och verkar mindre störande på dem som avser att genomföra hela eller större delen av utbildningskedjan.

Det latenta behovet av utbildning inom området HSA torde kunna rubriceras som mycket stort och angeläget, varför man kan förvänta sig stor aktivitet i framtiden inom hela detta undervisningsområde. Genom de ökade möjligheterna kommer också successivt problemet med tillgången på kvalificerade lärare inom HSA att lösas sig själv.

HSA-UTBILDNING I ANDRA LÄNDER

Sedan ht 1975 ges av Norges kommunal- og sosialskole en ettårig specialutbildning i sjukhusadministration, som bla vidareutbildar studenter som genomgått den två-åriga grundutbildningen vid samma skola.

Norges sykepleierskole ger administrativ utbildning för chefssjuksköterskor och föreståndarinnor.

Administrationsutbildning på två nivåer erbjuds vid Danmarks sygeplejerskehøjskole i Århus.

Närmast motsvarande SIHUS' tidigare administrationskurs, ges av Svenska sjukvårdsinstitutet i Finland (Helsingfors) utbildning som leder fram till administrativ examen för sjuksköterskor. Av Sjuk-

husförbundet ges på flera ställen i Finland 7-veckorskurser (i etapper) i sjukhusadministration för professionella administratörer, samt läkare och sjuksköterskor med administrativa uppgifter. Vid varje kurs antas 25–30 kursdeltagare, och man eftersträvar att få med team av 2–3 deltagare, som representerar exv samma sjukhus. Utbildningen bygger i stor utsträckning på grupparbete.

Högre utbildning i HSA erbjuds exv vid en rad public healthskolor i USA, av vilka *Johns Hopkins* och *Harvard Schools of Public Health* är mest välkända.

Association of Schools of Public Health in the European Region, *ASPHER*, har vid sin general assembly – återkommande vart annat år – i Bryssel 1975 behandlat frågor rörande utbildning i Europa i HSA. Resultaten finns redovisade i rapporter från denna organisation.

Världshälsoorganisationen har behandlat HSA-frågor i expertkommittéer med rapporter som resultat.

Rydholm, I–M: Yrkesinriktad kurs i hälso- och sjukvårdsadministration och SIHUS administrativa kurs – ett försök till jämförelse. Dupl (8/8 1973)

Sjukhuset årg 52, nr 52/1975: 11: Inrättande av professur i hälso- och sjukvårdsadministration

Svensk sjuksköterskeförening, rikssektion för hälso- och sjukvårdsadministratörer. Administrativ information nr 4 årg 7, 1975, nr 1 och 4 årg 8, 1976

Tema – Ny väg för forskning vid universitetet i Linköping, Forskningsorganisatoriska gruppen, Linköping 1976

Tidskr f Sveriges Sjuksköterskor, årg 39, nr 9, 1972: Förslag till universitetskurs i hälso- och sjukvårdsadministration

Universitetet i Linköping, filosof fak: Hälso- och sjukvårdsadministration, grundkurs A 1 och B 1 (15/8 1977)

Universitetet i Linköping, filosof fak: Hälso- och sjukvårdsadministration, påbyggnadskurs C 1 (10/6 1977)

Waalder, H Th: The economics of tuberculosis control. Tubercle supplement, March 1968

WHO Expert Committee Reports. Exv nr 395/1968 Hospital administration

LITTERATURFÖRTECKNING

Almindelige danske laegeforenings årsberetning (13/9 1974) Ugeskr f Laeg 136/36, Sept 1974

Arbetsgruppen för sjukvårdsadministration, Universitetskanslersämbetet: Förslag till yrkesinriktade studiekurser vid filosofisk fakultet i hälso- och sjukvårdsadministration, 1972

Association of Public Health Schools in the European Region (ASPHER): reports on training in health administration. Bryssel, 1975

Göteborgs universitet: Hälso- och sjukvårdsadministration, grundkurs A 1 och B 1

Landstingens Tidskrift nr 2, 1976: Rejäl satsning på fortbildning i administration för läkare

Landstingens Tidskrift nr 2, 1977: FAL är svaret på ställda krav (fortbildning i administration för läkare i landstingsförbundets regi)

Landstingsförbundet: Externa Kursgivare Våren 1975

Nordiska hälsovårdshögskolan, Göteborg: Nordiska hälsovårdshögskolans framtida verksamhet. Betänkande avgivet av en särskild nordisk arbetsgrupp, 1975

Nämnden för läkares vidareutbildning: Kurser 1977/78, Norstedts, Stockholm 1977

Ristorp, K & Sjödin, K: Uppföljning av studerande i hälso- och sjukvårdsadministration, A- och B-kursen. Göteborgs univ, nationalekon inst, vt 1977

Två nya temanummer

Hemsjukvård nr 5–6/1978

Medarbetare bl a:

Christer Gunnarsson, Anna-Lisa Melin,
Hans Zetterqvist, Harald Swedner,
Leif Svanström, Claes-Göran Westrin

Primärvård nr 7–8/1978

Medarbetare bl a:

Ulf Nicolausson, Gösta Tibblin,
Carl-Gunnar Eriksson, Nils Östby,
Sven-Olof Isacson, Ragnar Berfenstam,
Björn Smedby

Pris kr 10: – per ex + moms.

Vid större beställningar rabatt:

25 ex 10 %, 50 ex 15 %, 100 ex 20 %

Kan rekvideras hos

Socialmedicinsk tidskrift,

Fack, 104 01 Stockholm 60

Tel 08/87 34 91 Postgiro 1179-1